

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני כ' שבט תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה כא.
דף היומי בהלכה: מסעיף ח' עד תחילת סימן ש'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 152 סימן רצ"ט.
מוסר: פרק א' אות י"א עד פרק א' אות ט"ז.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ג משנה ו עד משנה יא.

הדף היומי בהלכה

האם נשים מצוות בסעודת 'מלֶוּה מלכה'?

ונחלקו הפוסקים אם מצנת סעודה זו מוטלת גם על הנשים, או שדינה כשאר מצוות שהזמן גרמן, שנשים פטורות מהן. אולם, אף לאנשים, אין סעודה זו חובה כשלוש הסעודות של שבת, ואינה אלא מצוה לכתחילה. ויש מגדולי האחרונים שנהג לאכול סעודה זו גם במוצאי יום טוב.

[שו"ע ש, א, ומשנ"ב א-ג; ביאורים ומוספים דרשו, 3, 5 ו-7]

מצוה ללוות את השבת – שנקראת 'כלה' ו'מלכה' – ביציאתה, כדרך שמלויים אדם חשוב בצאתו ממקומו. ועיקר המצוה היא באכילת סעודה רביעית, המכונה 'מלֶוּה מלכה'; ויש נוהגים גם להרבות אור במוצאי שבת יותר מאשר בימות החול, וכן לומר לאחר ההבדלה זמירות ופיוטים, כדי ללוות את השבת מתוך אורה ושמחה. ומצוה לערוך את השולחן לסעודת מלוה מלכה באופן שבו עורכים תמיד שולחן לסעודה.

הדף היומי בהלכה

מה ראוי שלא לעשות עד לסעודת 'מלוה מלכה'?

ומי שהאריך בסעודה שלישית עד לאחר צאת הכוכבים – יש אומרים שאינו צריך עוד לאכול סעודת מלוה מלכה, שהרי לִיָּה את השבת בסעודה; ויש שכתב שיכון באכילתו לשם כך. ויש אומרים שאף באופן זה צריך לערוך סעודה נוספת במוצאי שבת; וכן על פי הקבלה יש ענין בסעודה נוספת.

[משנ"ב ש, ב, ושעה"צ ה-ו; ביאורים ומוספים דרשו, 2 ו-4]

כאמור, סעודת 'מלֶוּה מלכה' נועדה ללוות את השבת, ולכן ראוי להסמיכה ככל האפשר ליציאת השבת, שהרי אין מלויים אדם חשוב אלא בשעת יציאתו; ומי שאינו תָּאָב לאכול, ראוי שלא יעסוק במלאכה בדרך של 'קביעות' עד לאחר הסעודה. ועל פי הקבלה, אין לאחר את הסעודה מעבר לחצות הלילה, כיון שבמידה מסוימת, שוררת קדושת השבת רק עד לזמן זה.

הדף היומי בהלכה

אילו מאכלים צריך לאכול בסעודת 'מלֶוּה מלכה'?

מאכילה שבמוצאי שבתות, ולכן לא נהנה אבר זה באכילת עץ הדעת על ידי אדם הראשון, שהיתה בערב שבת, ולפיכך לא נגזרה עליו גזירת המוות; וכשכלה גוף האדם לאחר מותו, נותר אבר זה בשלמותו עד לתחיית המתים, ומכוחו יקום הגוף לתחייה בתחיית המתים לעתיד לבוא.

[משנ"ב ש, א-ב, ושעה"צ ב ו-ז]

בסעודת 'מלֶוּה מלכה', לכתחילה יש לאכול פת. ואמרו רבותינו שאכילת פת חמה במוצאי שבת, יש בה רפואה. וכן ראוי להדר ולאכול בסעודה זו בשר או תבשיל אחר. אולם, אם אין לו פת ותבשיל, או שאין בכחו לאוכלם מחמת שאכל סעודה שלישית בסמוך לצאת השבת – רשאי לקיים סעודת מלוה מלכה במיני מאפה, או לפחות בפירות.

וכתבו הקדמונים שיש אבר אחד בגוף האדם הנקרא 'נסכוי', אשר נזון רק

בסיום התפלה בכותל, כשהעירו לרבי מביאלא זצ"ל כי יכול היה להתפלל בפנים המנהרה בגלל הגשם העז - הגיב בתמיהה רבה: "זכי ירד גשם בעת התפלה!?!..."

ליאראצייט האדמו"ר בעל 'חלקת יהושע' מביאלא זצ"ל

מהרבי מסיביר, בה הוא פונה אליו בבקשה שישים עינא פקיאח על בניו שעלו ארצה בעליית ילדי טהרן ונקלטו בפנימית בתי אבות, שיעסקו בלימוד ההלכה. והיה הרב מפוניבז' מכריז בהתפעלות על כך, שעיקר דאגתו של הרבי לצאצאיו היתה שלימותם הרוחנית, ולא שאל האם יש להם אוכל ומקום לינה. והפטיר: "ידוע לכל כיצד שבר הרבי מביאלא את הקרח בסיביר עבור טבילה בנהר, אולם זאת בלתי ידוע - גודל מסירות נפשו על קיום דקדוקי הלכה".

פעם החרימו הצוררים את כל ספריו, ביניהם הספר 'נועם אלימלך' בו הגה כל ימיו. בהתקרב יום שבת קודש, ורבנו נוכח שאין לו את הספר הקדוש שהיה חביב עליו כבבת עינו, החליט למסור את נפשו עבור הספר, ויהי מה. ללא חת ניגש למטה המשטרה שם היו הספרים, נכנס פנימה תוך סיכון בלתי רגיל בידועו היטב מה צפוי לו בעקבות כך, חיפש בערמת הספרים עד אשר מצא את אשר איותה נפשו, ונטל את הספר עמו מבלי שיעזו לפגוע בו. הרבי, שמעולם נמנע מלדבר על עצמו, סיפר על כך בעת רצון מיוחדת ביום ההילולא של הנועם אלימלך, בציינו כי אינו יודע מהיכן שאב את הכוחות למסירות נפש זו. (מתוך מאמר לזכרו, יתד נאמן פרשת תרומה תשנ"ב)

עבודתו הקדושה של הרבי בעל 'חלקת יהושע' מביאלא זצ"ל בגלות סיביר, היתה ללא כל שינוי ונסיגה, כאילו הוא בביתו בימים כתיקונם. באחת השנים בראש השנה, כאשר עמד בתפלה הגיעו לפתע הצוררים וכל המתפללים נמלטו כל עוד נשמתם בקרבם, ואילו הוא המשיך בתפלתו מבלי להרגיש בכל המתרחש. רק לאחר שהכוהו עד זוב דם ונפל על הארץ, חש בכך.

סיפרו מקורביו: "נלווינו עם הרבי בנסיעה לכותל המערבי בחוה"מ פסח תשל"ד, הרבי נעמד להתפלל מנחה, בדביקות ובדמעות רותחות כדרכו בקודש, למרות המטר הסוחף שירד אותה שעה. בסיום התפלה, כשהעירו לו שיכול היה להתפלל בפנים המנהרה בגלל הגשם העז - הגיב בתמיהה רבה: וכי ירד גשם בעת התפלה!?!"

מסירות נפשו בעבודת השי"ת הגיעה לשיאים בתנאים הבלתי ניתנים לתיאור של מוראות סיביר. בכפור העז של חמישים מעלות מינוס היה שובר גזיזי דברדא מדי יום הכונה לתפלה, ובכוחות על אנושיים בלתי ניתנים להבנה בכלי שכלנו, טבל בכפור הנורא...

מרן גאב"ד פוניבז' זצ"ל היה חוזר ומספר בהתרגשות מרובה על אגרת שקיבל

פניני הפרשה

פעם התאחרה גיורת אחת להגיע לבית הדין, אך מרן הגר"נ קרליץ התעקש להמתין לה אף שמייהר מאוד, באומרו: "אם ייודע לה שלכולם עשיתי 'מי שברך' ולה לא, תהיה לה חלישות הדעת"

לאחר יום כפור! נענה רבנו והשיב בהתרגשות רבה כשדמעות בעיניו וקולו נשנק: "הרי כלל ישראל זקוק כעת לזכויות, והרי גרים אלו הם בלי חטא! כמה זכויות זה מוסיף לכלל ישראל!..."

היה דבר פלא בתקופת האינתיפאדה, שערבים פוצצו אוטובוסים ברחובות ירושלים, והיו הרוגים רבים - מאידך התרבה מספר הגרים שהתגיירו. באחת הפעמים שהיה רבנו בדרכו לגירות, פנה אל הגאון רבי ישראל ויזל מדייני בית הדין לגירות, ואמר: "תראה מה קורה, מצד אחד עם ישראל סובל כל כך הרבה צרות, ומצד שני מתרבים עוד ועוד גרים מכל קצוות תבל שרוצים להצטרף אל עם ה', הלא דבר הוא!"

ומעשה היה בגיורת אחת שלפני שהתגיירה היתה נשואה עשר שנים והרופאים אמרו לה שלא תוכל לזכות לזש"ק. לאחר שהתגיירה אצל רבנו ביקשה ברכה. אמר לה רבנו: "הרי על גר נאמר כקטן שנולד דמי. אם כן כל הבעיות שהיו קודם אינן שיכות לעכשיו", ובירכה שיהיו לה ילדים. כעבור שנה נולד לה ילד, והיא באה אתו לקבל ברכה מרבנו.

(נשיח בחוקיק' מתוך 'הליכות שני')

וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים (שמות כב, כ)

מרן הגר"נ קרליץ שליט"א רואה בהתעסקותו בענין הגרים זכות עצומה. גם כשהפסיק לבוא לבית הדין עקב חולשתו, לא ויתר על השתתפותו הפעילה במושבי הגירות של בית הדין. רבנו נוהג לעשות בעצמו את הימי שברך וקריאת השם לגרים. פעם קרה שגיורת אחת התאחרה, ורבנו המתין לה עד שתגיע. ניסו לשכנעו שהפעם יעשה דיין אחר את ה"מי שברך", כיון שרבנו מיהר מאוד. אך רבנו התעקש להמתין, והסביר: "אם ייודע לה שלכולם עשיתי 'מי שברך' ולה לא, תהיה לה מזה חלישות הדעת".

פעמים רבות במעמד הימי שברך וקריאת השם אמרו הגרים שהם עדין לא החליטו איזה שם הם רוצים, וביקשו מרבנו שיחליט עבורם. כשאמר את הצעתו, התפלאו הגרים ומלויהם לגלות שזה בדיוק השם שהם חשבו לבחור. שנה אחת בשבוע שלפני יום כיפור באו לבית הדין כמה גרים שכבר אחזו לאחר כל שלבי הבירור הסופיים. רבנו התאמץ מאוד לקיים את הגירות לפני יום כפור, אע"פ שהיה שומר על כוחותיו לפני יום כפור. דייני בית הדין הגאונים שליט"א שאלוהו מדוע הוא מתאמץ כל כך, הרי אפשר להמתין ולגייסם גם

שבועיים בלבד מעת השקתם בקו השיעורים של 'דרשו': שיעורי האזנה גבוהים במיוחד לשיעורים החדשים באידיש ב'דף היומי בהלכה'

שיעוריו של הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א ב'דף היומי בהלכה' בלשון הקודש הזוכה לתפוצה רחבה ולאחריה רבה; שיעוריו של הגאון רבי אליהו אורנשטיין שליט"א ב'דף היומי בבבלי, הזוכה גם הוא לעשרות אלפי האזנות מדי יום, בשל סגנונו המיוחד והתמציתי; וכן מגוון נוסף של שיעורים ודרשות. כזכור, נוסף לאחרונה חידוש מיוחד ב'קו השיעורים' - אפשרות למעבר תוך כדי שמיעת השיעור ב'דף היומי בהלכה' - על ידי לחיצה על מקש 8 - לקבלת מענה הלכתי מאת רבנים חשובים ומורי הוראה שליט"א בשאלות הקשורות לנושאים הנלמדים. בימים אלו, לצד הוספת השיעורים החדשים באידיש, שוקדים ב'דרשו' על הרחבת מעגל הרבנים המשיבים ועל צירוף מורי הוראה ממגוון קהילות הקודש וחצרות החסידות, על מנת שכל לומד יוכל לקבל את המענה המדויק המתאים לו, לפי מנהגי עדתו וחוגו. ההאזנה לקו השיעורים של 'דרשו' הינה בעלות שיחת טלפון רגילה, ובחיוג מטלפון נייד היא בדרך כלל ללא עלות, בהתאם לתוכנית והמסלול של המנוי. התקשרו: *4992 או: 077-2222-666.

רק לפני כשבועיים הושקו בקו השיעורים של 'דרשו' שני שיעורים חדשים בשפת האידיש ב'דף היומי בהלכה' - וב'דרשו' מופתעים משיעורי ההאזנה הגבוהים שנרשמו להם. שני השיעורים היומיים החדשים נמסרים מפי הגאון רבי מרדכי שלמה פריינד שליט"א, ראש כולל בבאיאן, והגאון רבי אפרים סגל שליט"א, מו"ץ בקהילת קרלין סטולין. כמו השיעורים הוותיקים שב'קול השיעורים' הזוכים זה מכבר לאחריה רבה - גם השיעורים החדשים באידיש מצטיינים בשפה עשירה, תמצות ובהירות, על מנת שהמאזינים יוכלו להספיק בדקות אחדות את חומר הלימוד היומי במשנה ברורה עם פסקי גדולי האחרונים הנוגעים לנושאים הנלמדים. ב'דרשו' אומרים כי העובדה שבתוך זמן קצר כל כך נרשמו שיעורי האזנה כה גבוהים לשיעורים החדשים, מלמדת הן על הביקוש הרב בקרב ציבור דוברי האידיש לשיעורים ב'דף היומי בהלכה', והן לאיכותם ובהירותם של השיעורים, המצליחים לחבב עליהם את שומעיהם. כאמור, שיעורים אלו מצטרפים לשיעורים הוותיקים שב'קו השיעורים', ביניהם

קנין חכמה - פרקי אבות

אמר הגרש"ז אוירבאך להגר"ח קנייבסקי: "מאז שכתבת שלא לאכול זיתים משום שהם גורמים לשכחה ולא מועיל בזה צירוף שמן זית - אין לרבנית מה לתת לי לאכול יחד עם הלחם..."

תקופה קצרה לאחר שהספר יצא לאור, פגש מרן הגרש"ז אוירבאך זצ"ל, שהגיע אז לבני ברק, את רבנו ואמר לו: "לרבנית שלי יש טענות עליך... מאז שכתבת בספר שלא לאכול זיתים משום שהם גורמים לשכחה ולא מועיל בזה צירוף שמן זית - אין לה מה לתת לי לאכול יחד עם הלחם..." (מנחת תודה)

השוכח דבר אחד ממשנתו... (אבות ג ח)
ב'ספר זכרון' ממרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א (נדפס אח"כ בספר 'שיח השדה'), כתב רבנו כי אין לאכול זיתים ואפילו עם שמן זית, ודלא כהיעב"ץ המתיר זאת, וסובר שמשום שמן גורם לזכרון א"כ הוא כנגד הזיתים שגורמים לשכחה, וניתן לאוכלם יחד.

פניני הפרשה

כל פעם שהבחין במציאה היה מרן הגראי"ל נעצר עד שהרמתיה, כדין זקן ואינה לפי כבודו. פעם ראה שטר של עשרה שקלים והזדרז להרימו. שאלתיו בדרך צחות: "לא מגיע לי פעם אחת להרויח?..."

בו מצוה בהידור".
וסיפר לי, שמרן הגרא"מ שך זצ"ל סיפר לו שבפדיון הבן של נכדו, רכש חתנו הגרמ"צ ברגמן את המטבעות לפדיון אצל החזו"א, והחזו"א אמר לו שאחר הפדיון יקנם בחזרה מהכהן וישיבם לו, אך שלא יאמר לכהן שזו מתנה ע"מ להחזיר. אמנם מכיון שאחר הפדיון היתה צפיפות בבית הגרא"מ, נעלם לו הכהן - היה זה ר' אברהם מרדכי כהן אביו של הגאון ר' אהרן כהן מחברו. כשחזר הכהן לסעודה ביקש רמ"צ לקנות ממנו המעות, ואמר לו הכהן: "חבל שלא אמרת לי מראש, כבר הלכתי לביתי (-הוא היה שכן של הגרא"מ) וחלקתים לקופות צדקה. שאלו רמ"צ: "מה הענין לתת דוקא אותם, וכל כך מהר?" אמר לו: "כסף פדיון הוא ודאי כסף כשר, ולכן כדאי להשתמש בו לצדקה". כששמע החזו"א את המעשה, אמר ש"כך היא הנהגת א ערלכער איד". (כאיל תערוג)

השב תשיבנו (שמות כג ד)
סיפר הרה"ג ר' חיים שולביץ: במשך שלוש שנים בערך הלכתי עם מרן הגראי"ל שטיינמן יום יום בצהרים מהישיבה לביתו. כידוע, בכל עת היה ראשו כפוף למטה, ועיניו בארץ. לפיכך היו מציאותיו דרך קבע עט, עפרון, שעון וכו' וכו', ובכל עת שראה מציאה היה נעצר, עד שהרמתיה, כדין זקן ואינה לפי כבודו. פעם אחת ראה על הקרקע שטר של עשרה שקלים, והזדרז להרימו. שאלתיו בדרך צחות: "לא מגיע לי פעם אחת להרויח?..." והשיב: "זה הכסף הכי כשר, זו פרנסה שנשלחה מהשמים".
והוסיף: "כל כסף שמקבלים על עבודה, יש בו חשש גזל, שמא העבודה לא היתה מושלמת, חוץ מכסף של שידוך ושל מציאה, שבהם אין חשש. תשלום השידוך אינו על העבודה, אלא על התוצאה, וכסף המציאה אף הוא אינו שטר, אלא שהתורה קבעה שניתן לקחתו. ומה שנהגו לתתו לצדקה, אין זה מחמת חשש שמא אין לקחתו, אלא אדרבא, כיון שהוא כסף כשר ודאי, כדאי לקיים

האם צריך לקום בפני כהן? ומדוע גאב"ד טשעבין היה עומד בפני כהנים בלכתם לדוכן

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

אב ואם, ומלבד זה עובר גם על 'ארור מקלה אביו ואמו'. לגבי החיוב לכבד את אחיו הגדול, מביאים ב'ביאורים ומוספים' מחלוקת בפוסקים האם החיוב הוא דווקא בבכור, או גם בגדול האחים שאינו בכור, או גם בכל אח שגדול ממנו. מהרמב"ן משמע שהחיוב הוא רק בבכור, ויש הסוברים בדעתו שהחיוב הוא גם בגדול האחים (וגם לדעה זו, האחות הבכירה אינה חייבת לכבד את גדול האחים, הצעיר ממנה – הגר"ש אלישיב), וכדעה זו כתב בשו"ת שבות יעקב, וכן הביא הערוך השולחן; ואילו החיד"א בברכי יוסף הביא בשו"ת האר"י הק' שהחיוב הוא בכל אח שגדול ממנו, וכן כתבו החת"ס והקצוש"ע. דעת הגר"ש אלישיב שבני ספרד חייבים לנהוג כדעה זו, וכן ראוי לבני אשכנז לנהוג; ואילו דעת הגר"נ קרליץ, שמעיקר הדין החיוב הוא רק בגדול האחים, אך ממידת דרך ארץ יש ענין לכבד כל אחד שגדול ממנו. האם חובה לכבד את האחות הגדולה? בפתחי תשובה כתב בשם השבות יעקב שיש בזה רק דין דרך ארץ שלא לדבר בפני מי שגדול ממנו, ואילו החיד"א בברכי יוסף כתב שחייב, וכן כתב בהגהות יד שאול בשם החכם צבי.

בסעיפים הנלמדים היום ב'חפץ חיים' אנו למדים על עוד עשין שעלולים מספרי לשון הרע לעבור במקרים מסויימים: (א) אם מספר לשון הרע על כהן ומגנהו בפניו, עובר על 'וקדשתו'. ב'ביאורים ומוספים' מציינים כי מדברי 'חפץ חיים' כאן משמע שזהו חיוב מדאורייתא, וכן כתבו פוסקים נוספים. אמנם יש דעות שזהו חיוב מדרבנן והפסוק הינו אסמכתא בלבד. ישנן גם דעות בפוסקים, שבזמננו שאין בקיאים בייחוס כהונה, לכן לא מקפידים כל כך בחיוב זה, אמנם המשנה ברורה כתב שמכל מקום בוודאי יש להיזהר בזה לכתחילה. עוד כתבו האחרונים (שו"ת שיח יצחק, הגר"ח קנייבסקי) שלא מצאנו דין קימה והידור בפני כהן. והביא בספר 'הידור פנים', שמה שגאב"ד טשעבין היה עומד בפני כהנים בלכתם לדוכן, היה זה רק משום עמידה בפני עושי מצווה, ולא משום 'וקדשתו'. (ב) אם מדבר על אחיו הגדול, או על בעל אמו או על אשת אביו ומגנה אותם בפניהם – עובר על מצוות עשה של כיבוד, שכן החיוב לכבדם התרבה מהמלה 'את'; וכל שכן אם עושה כן לאביו ואמו ממש, שבוודאי עובר על עשה של כיבוד

המוסר היומי

העונש הנורא בעולם הזה על לשון הרע - הוא רק ה'פירות', והקרן קיימת ל...

ציר: יואל וקסבורג

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי חפץ חיים:

ועוד אמרו רבותינו ז"ל: עתיד הקב"ה לחתוך לשונם של בעלי לשון הרע. והכוונה – שיתבטל כוח דיבורם לעתיד לבוא. והוא מידה במידה, שמי שמבזה דבר מדברי תורה, יהיה העונש עליו באותו הדבר גופא. וכמה יגדל צערו ובזיונו כשהיה כאֵלם לא יפתח פיו!"

[כבוד שמים פרק א, אות טז-יז]

"אמרו רבותינו ז"ל: על שלוש עבירות נפרעים מן האדם בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן – עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכת דמים, ולשון הרע כנגד כולם. ומפני זה לבד, צריך האדם לשמור עצמו מהמידה הרעה הזו מאד, בהתבוננו שכל הרעות והתלאות שיעברו עליו כל ימי חייו – הם רק עבור הפירות של העוון, אבל עיקר העוון לא נמחל לו, ועונשו שמור לו לעתיד לבוא!

למחרת הדינר עבור ישיבת פוניבז', שנערך בדרום אפריקה, התפנה מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל לפתוח את המעטפות. אחת מהן הצליחה להפתיעו בשל הצ'ק בעל סכום העתק שהכילה

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א מספר על האלמנה שמסרה נפשה לחנוך ילדיה, והתוצאות המפתיעות

מי הוא זה ואיזהו, איך ידע שאבוא לכאן, ומדוע הוא מתגורר בצריף עץ? תעלומה רודפת תעלומה...

"אסביר לכם הכל!" פתח היהודי, וסיפר את סיפור חייו המדהים. אותו ואת שמונת אחיו היתומים, גידלה אימם האלמנה בליטא, בעיר סמוכה לפוניבז'. הם חסכו לחם מפיהם, על מנת להאכיל את העגלה הקטנה, כדי שתגדל ותתן חלב, אזי יוכלו למכור את החלב ובכסף שירוויחו ישכרו מלמד. בינתיים, לא נתנה העגלה חלב, ותורה – מה תהא עליה?

שכרה האלמנה מלמד על חשבון החלב העתידי שבוא יבוא. חלף חודש וחלב אין. פרצה האלמנה בבכי מר והבטיחה למלמד שהוא יהיה הראשון שיהנה מתנובת העגלה. חלף חודש נוסף והמלמד הודיע שיש לו הצעת עבודה עם כסף מזומן, ולא עם חלב עתידי. גם לו יש ילדים להאכיל והוא נאלץ להפסיק ללמד את היתומים.

האלמנה ניצבה מולו רועדת, מעיניה זלגו דמעות, והכריזה בנימת ניצחון: "קח לך את העגלה במתנה, ותלמד את הילדים שלי תורה בכל שוויה, ובהמשך השם כבר יעזור..." בלב כבד נטל המלמד את העגלה. האלמנה והיתומים נותרו ללא משען אך עם תורה.

"כך חינכה אותנו אמא", סיים היהודי, "וכאשר שמעתי שלאחר המלחמה קמתם להעמיד מחדש את התורה בארץ ישראל, החלטתי לצעוד בדרכה. מכרתי את כל אשר לי, רשמתי את כל הסכום על הצ'ק ועברתי להתגורר כאן. בשל הסכום הגדול שתרמתי, ידעתי שתבואו הנה, אך דעו לכם שזוהי התרומה האחרונה שלי..."

(מתוך 'מידות והנהגות טובות' – הרב יחיאל מיכל שטרן)

אָשְׁמַע צַעֲקָתוֹ (שמות כב, כא)

רבי אברהם כהנמן ז"ל בנו של הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל, סיפר סיפור מופלא – על כח החינוך שאשה אלמנה יכולה להחדיר בבניה, וכך סיפר: באחד הערבים נערך דינר עבור ישיבת פוניבז' בעיר יוהנסבורג שבדרום אפריקה. למחרת בצהריים התפנה מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל, לפתוח את המעטפות, אחת מהן הצליחה להפתיע את כל הנוכחים באותו מעמד בשל הצ'ק בעל סכום העתק שהכילה.

בימים ההם לא נהגו להדפיס את שם בעל החשבון על הצ'קים, והנוכחים לא ידעו לזהות את החתימה על מנת לבקר בביתו של התורם הנכבד. מרן הרב מפוניבז' ביקש לברר את זהותו של התורם. פנו לבנק וכעבור שלושה ימים סיפק הבנק את פרטי התורם ואת כתובתו המדויקת.

הסתבר שהוא מתגורר במרחק של שמונה שעות נסיעה ברכבת מיוהנסבורג. אך לא אדם כמרן הרב מפוניבז' ירתע. כאשר הגיע מרן הרב כהנמן לעיר, ביקש מנהג להביאו לכתובת הרצויה. הנהג החל בנסיעה ועזב את העיר, גם כאשר הגיע לפרברים לא עצר אלא המשיך והמשיך. תמה מרן הרב מפוניבז' באוזני הנהג, לאן הוא לוקח אותו הרי לא ייתכן שהגביר הגדול מתגורר באיזה חור, אך הנהג טען בתוקף שהוא נוסע לכתובת המדויקת.

בסופו של דבר, נכנס הנהג לשכונה מוזנחת של פחונים, ושם עצר: "הנה הבית!" הצביע על מבנה עלוב שלא הזכיר כלל מראה של בית.

מרן הרב מפוניבז' ביקש ממנו להמתין, שכן חשש להסתובב לבדו במקום כה עזוב ומוזנח. דפיקה בדלת ובעל הבית ניצב מולו. היה זה יהודי ליטאי נמוך קומה עם זקנקן ('א קמץ בערדל' כלשונו של הרב מפוניבז') שהכריז בקול: "ידעתי שתבואו לכאן".